

Euskal Irrati askeak fanzinetatik audioblogetara

Arantza Gutierrez Paz,

UPV-EHUko Ikus-entzunezko Komunikazio
eta Publizitate Saileko Irakasle Agregatua
mirenarantza.gutierrez@ehu.es

Oso urte konbulsoak izan ziren 1980ko hamarkadarenak Euskal Herrian. Politikan, Konstituzioaren eta Gernikako Estatutuaren prozesuak burutuak ziren, euskal herritarren autodeterminazio-asmoak ezerean utzita; ekonomian, krisialdiaren efektuak larriak ziren, eta langabeziaren eta errekonbertsioaren urteak ditugu horiek. Carlos Egiak eta Javier Bayón-ek diotenez, demokrazia formalaren oinarriak jarrita zeuden, eta horrek *“pertsonek askoren ilusio eta itxaropenetan eragina izan zuen, eta auzo- zein langile-mugimenduen ahulezia ekarri zuen”*¹ (Egia y Bayón, 1997:107). Frankismoan jaiotako belaunaldiak, berriz, hartu zuen aurrekoen lekukoa, eta gurasoen etsipenaren aurrean, ezarritako orden sozialarekin apurtzeko deia egin zuten.

Gazte-matxinadaren manifestazioak edo sintomak Euskal Herrian zehar zabaltzen ziren, eta horren adierazpenak somatzen ziren musikan (punk eta euskal rock erradiakala deituriko estiloak nagusitu ziren), janzkeran, antolaketan (gazte-kolektiboek kudeaturiko gaztetxeak), kulturean, eta abarretan. Mugimendu horien guztien mezulariak –eta aldi berean partaideak- ziren irrati askeak eta fanzinak.

Komunikabide alternatibotzat definitzen zuten batzuek eta besteek beren burua, hedabide tradizionalen aurrean. Kontrainformazioarekin aurre egiten zioten informazio “ofiziala” deitzen zutenari, eta erakundeen zein talde handien monopolio informatiboaren aurka, adierazpen askatasuna aldarrikatzen zuten, libreki emititzeko eta argitaratzeko eskubidearekin batera.

Fanzinek eta irrati askeek esparru komunikatiboa partekatuz

Esan bezala, fanzinek eta irrati askeek komunikazio-esparru alternatiboa aldarrikatu zuten hasieratik, eta asko izan dira ere partekatzen dituzten ezaugarriak:

1) Fanzinen eta irrati askeen atzean, gizarte-talde ezberdinak topatzen ditugu: ekologistak, antimilitaristak, feministak, anarkistak edo “libertarioak”... Beren ideiak

---

¹ Carlos

azalarazteko komunikabide propioak sortzeko beharra aurriztuz zuten kolektibo horiek.

2) Era berean, kultur berri baten -kontrakultura deiturikoaren- adierazpen-bitartekoak dira biak. Garai horretan euskal geografian zehar sortzen ari ziren musika-taldeen maketak entzuten ziren irratietan (bereiziki, euskal punk eta rock erradikala deituriko taldeak; La Polla Records, Eskorbuto, Hertzainak, Kortatu, Cicatriz, Zer-Vicio, MCD, Vulpes... besteak beste), eta horien -herrietako zen Gaztetxetako- kontzertuen agenda eta informazioa, fanzinetan agertzen zen.

3) Hizkuntza berri bat ere aldarrikatzen zuten: ez-sexista, ez-homofoboa, ez-klasista... Fanzinen kasuan, ortografia arauari kasu egin gabe ere idazten zituzten hainbat hitz (adierazpen fonetiko erabiltzen zuten v/b edo g/j bezalako bereizketak egin gabe). Era berean, hasiera batean ia gehienek adosturiko gutxienekoetara heltzen ez ziren arren, euskara erabiltzearen beharra aurriztuz zuten bi medio horiek.

4) Fanzinetan eta irratietan lan egiten zuten kazetariak ez ziren profesionalak, boluntarioak edo militanteak baizik.

5) Artisau-lana nagusi zen bi komunikabideetan. Fanzinetan, testuak idatz-makinez edo eskuz idazten ziren askotan, eta marrazkiak, argazkiak eta ilustrazioak kaotikoki banatzen ziren orri fotokopiatuetan. Irratietan, berriz, inprobisazioa zen nagusi eta gutxi ziren gidoipeko egindako irratsaioak. Bigarren eskuko nahasketa-mahaiak, etxeko pletinak, kaseteak eta mikroak, kartoiko arraultz-kutxek enpapelaturiko hormetako estudioetan eta altueretan jarritako emisore ilegalak, ekoizpen-tresna nagusiak.

6) Autokudeaturiko komunikabideak izan dira biak historikoki; partaideek geztionatutakoak, asanbladak hartu ohi dituzte funtzionamendu eta antolaketari dagozkien erabakiak, baita sarturiko edukiak ere. Beti ere egitura horizontal batean -ez jerarkikoan, komunikabide tradizioaletan bezala- oinarrituta. Era berean, hasieran, ez zuten kanpoko finantzaziorik onartzen: ez publizitatea ezta erakundearen diru-laguntzarik ere (nahiz eta batzuetan udalen babesaren onartzen zuten, dirutan baino gehiago azpiegiturretan -lokaletan, argi- eta ura-erreziboetan- baizik (gaur, aldiz, eztabaida handiak dauden arren, halako komunikabide batzuk badira diru-laguntzak jasotzearen aldekoak).

7) Hori dela eta, finantza-asko eta imaginatiboak erabiltzen izan dituzte: jaietan jarritako txoznak, pegatinak, kamisetak, bazkideen kuotak eta parte hartzaileen aportazioak.

Aipaturiko ezaugarriak partekatzeaz gainera, beste puntu askotan ere bat egiten dute hasieratik fanzinek eta irrati askeek. Esan bezala, biak izan dira ahots gabeko hainbat giza talderen ahotsa eta, horren ondorioz, beste komunikabide askotan agertzen ez ziren informazioak azaltzen ziren bietan: intsumisioa, feminismoa, musika, okupazioa, ekologia... Hori dela eta, askotan elkarri elikatzen zioten; eta irrati asketako mikrofonoetatik fanzinetan agerturiko informazioak irakurri eta sakontzen dira; protagonistak bietan errepikatzen dira eta musikariek abesturiko kanten letrak eskaintzen dira idatzizkoetan. Horretaz gainera, irrati-programazioen taulak argitaratzen dituzte fanzinek, baita emisio-egun bereziak (Bardeetako edo Lemoizko Martxa, Korrika, greba deialdiak...) iragarri ere. Baina, dudarik gabe, elkarlan hori sendatu zen Tas Tas informazio-agentziaren sorrerarekin. Hala Bedi irratiaren eta Resiste fanzinaren eskutik, irrati askeetako zein fanzin ezberdinetako kolaboratzaileek albisteak, deialdiak, komunikatuak, e.a. Gasteizko irratiara bildatzen zituzten; bertakoek telefono baten erantzungailuan grabatu eta hara deitzen zuen edonork entzun ahal zituen berriak.

Kolaborazioetatik haratago, egon bazeuden ere, irrati ez ezik, fanzina kudeatzen zituzten taldeek: Hernaniko *Molotoff Irratiak MolotoffPress* argitaratzen du; Bilbon, Irolako auzo-elkarteak *Irolaberri* argitaratzeaz gain, *Irola Irratia* ere kudeatzen du; *Gramola Irratiarekin* batera *Kaskamotzak* fanzina argitaratzen du San Inazioko auzo-asanbladak, Sestaoko *Karibe Irratiak Embajada Libia* izenekoari loturik zegoen eta *Musikaz Blai* Santurtziko *Pititako* irratiarekin; Tafallako *Eltxo* irratiak *Boletín Radio Eltxo* deiturikoa argitaratzen zuen, eta Bilboko *Tas Tas* irratiak argitaraturiko *Postas* eta Gasteizko *Hala Bediren Resiste* fanzinak, paperean ibilbide luzea egin eta gero, gaur sarean eskura daitezke, aldizkari digital bihurturik.

Gaztetxeak eta taberna zehatz batzuetan ere batzen ziren fanzinak eta irratiak; lehenengoen banaketa-tokia baitziren, eta haien ohar-tauletan irakur zitezkeen irrati-programazioak. Gazteen topagune horietan euskal taldeek jotzen zuten, eta irratietan banatzen ziren maketak grabatu ere. Beraz, esan dezakegu, gaztetxeak, euskal rock erradikal deiturikoa, irrati askeak eta fanzinak bazirela iraultzen ari zen gazteriaren adierazpen-bitartekari nagusiak.

Krisialdi-urteak eta berredifinitzeko beharra

Esan bezala, 1980ko hamarkadan zehar bor-bor zegoen gazte-mugimendua. Izan ere, 1978tik 1988rako tartean koka dezakegu aipaturiko mugimendu horien urrezko

urteak. Fanzin asko sortu ziren urte horietan (haien artean gaur Interneten bizirik dauden *Resiste*, 1985ean, eta eta *Ekintza Zuzena*, 1988an); ehundik gora irrati aske; dozenaka gaztetxe eta oso ezagunak izan ziren -eta diren- musika taldeak. Soldaduska, energia nuklear, NATOren aurrakako taldeak, feministak, gay eta lesbianen kolektiboak, presoan aldekoak, auzo-elkarteak, errekonbertsioak kalteaturiko langileak... asko ziren ere garai horretan haien aldarrikapenak kalera irteten zirenak, eta gizarte-mugimenduak bizi bizirik ziren.

Hain zuzen ere, burruka horiek aurrera bultzatzen zuten giza-taldeen krisialdiak eragin zuzena izan zuen hedabide alternatiboetan, eta irratia zein fanzinak -mugimenduen bozgaileak ez ezik, horien partaideak zirenez- ere krisian sartu ziren.

Horretaz gainera, irratien kasuan, 1987an eta 1989an Eusko Jaurlaritzak egindako lizentzia-banaketek areagotu zuten krisia, eta asko izan ziren haien mikrofonoak betiko isildu zituztenak.

Garai honetan ere fanzinak krisian sartu ziren, eta gutxi batzuk egokitu eta aldizkari bihurtu zirela kenduta, gehienak desagertu ziren, horien tiradak mantentzea ezinezkoa bilakatu zenean. Horietatik hiru bizirik mantendu ziren -*Resiste*, *Ekintza Zuzena* eta *Desegin*-, lehenengo biak Interneten topa ditzakegu, *Tas Tas* argitaratzen duen *Postaz* aldizkaria bezalaxe (hau ere fanzin moduan sortu zen).

Carlos Egia eta Javier Bayon-ek diotenez, kontrainformazioaren mugimenduaren -fanzinak, irrati askeak- krisialdiak lotura zuzena du komunikabide horien prekaritatea eta bitartekoen zein finantzabideen eza². Horietaz gainera, militanteen eta bultzatzaileen nekea -belaunaldi berriek lekukoa hartu ez izana- izan zen krisiaren beste faktore bat, Molotoff Irratiko Mikel Arrietak esan zuen legez: “*Jendea erre egin dela uste dut. Irrati libreen mugimenduaren hasieran aritutako jendea beste hamaika kontutan sartuta zegoen eta nekatu egin zen. Horren ondoren neurri handi batean ez da erreleborik egon*”.³

Krisiaren inguruko hausnarketa sakona egin ondoren, 1992an Bilboko beste irratietatik etorritako pertsona-talde batek *Tas Tas* Irratia sotu zuen, aurrekoen akats berberak ez egiteko asmo sendoa zuela. Helburu horrekin hasi ziren lan egiten bizirik

---

² Egia, Carlos eta Bayon, Javier (1997): Alternativas de comunicación escrita en Euskal Herria. Contrainformación. Likiniano Elkarte, Bilbao.

³ Mikel Arrietak ia dute, *Argia*, maiatzaren 16, 61. Gutierrez Paz, A. Euskal Irratigintzaren Historia; Bilbao, UEU (116). Argia aldizkariari egindako adierazpenak; Irazu, A. (1991): “Mikel Arrieta: Irrati libreek jende berriaren premia.

irauten zuten beste irrati batzuek ere, eta 1994ko apirilean, *Molotoff* irratiak deituta, bildu ziren mugimenduaren nondik norakoak aztertu eta berpizteko asmoz.

Geroztik, garai berri batean sartu ziren irrati askeak. Alde batetik, profesionalisatzearen bidetik jo zuten batzuk, eta soldatapeko langileak onartu zituzten. Horrekin batera, formakuntza-ikastaroak ere antolatzen hasi ziren, bertako langile eta kolaboratzaileek gutxieneko trebakuntza teknikoak izan zitzaten, are gehiago, kontuan hartuta teknologia berrien -estudioen digitalizazioaren eta Interneten baliabideak erabiltzearen- aldeko apostua egin baitzuten⁴.

FM bandatik Internetera

Esan bezala, teknologia berriek -eta horietara heltzeko erreztasunak- zabaldu ditu irrati askeek eskura dituzten baliabide teknikoak. Internetek areagotzen ditu aukerak, eta era berean beren tokikotasunetik -auzotik, herritik- munduratzeko atea zabaltzen die, FM bandatik haratago doan dial berri batean. Alde batetik, soinu-baliabideak biderkatzen dira sarean eta, beste aldetik, irratiaren existentzia beraren testigantza wifi edo kable konexioa dagoen edonora heltzen da.

Beste giza-mugimenduek bezala, kontrainformazioarena, eta horren barruan irrati askeak, presente dago amaraunean, eta Internet haien jardunaren berri emateko bozgorailu bihurtu da, Manuel Castells-ek dioenez: *«Ce phénomène constitue ainsi une nouvelle forme sociale de communication certes massive, mais pourtant produite, reçue et ressentie individuellement. Partout dans le monde, elle a été récupérée par les mouvements sociaux. (...) Il n'en reste pas moins que, à travers la communication de masse individuelle, les mouvements sociaux comme les individus en rébellion sont en mesure d'agir les grands médias, de contrôler les informations, de les démentir le cas échéant, ou même d'en produire»*⁵

Sarean horien berri eman dutenez gain, badaude Interneten jaio diren irratiak: esaterako, *Irratia.com* sortu zen 2001ean, "Interneten emititzen duen lehenengo irrati" moduan, nahiz eta gaur izen bereko *Bilbo Hiria Irratiko* audiobloga bihurtu den; *Info 7-k* 2006an sortu zuen *Azti Begi* elkarteak, oztopo administratiboei aurre egiteko asmoz,

---

⁴ Audacity (<http://sourceforge.net/audacity>) bezalako edizio-programa libreak eta dohako web plataformek tresna ezin hobeak eskaintzen dizkiete irrati askeei errealizazio- eta emisio-aukerak zabaltzeko.

⁵ CASTELLS, M. (2006): "Emergente des «médias de masse individuels». Le Monde diplomatique. 2006ko Abuztua, (16-17), in www.monde-diplomatique.fr/ [Azken kontsulta: 07-12-20].

eta 2008an Gernikako gazte-talde batek *Busti Irratia* sortu du Interneten, ohiko emisio baten jarraitutasuna bermatu ezean.

Gaur egun ia irradi guztiek badute bere webgunea, erroldaturiko 33 irratietatik hiruk ez zuten presentzia sarean, nahiz eta gutxiak dute berezko domeinu bat, eta gehienek dohako plataformetan dute web orri edo blog bat. Horietatik, egon badaude aspaldidanik inaktiboak daudenak, *Arrakala* edo *Molotoff* irratiarena kasu; eta beste askotan, edukiak ez dira egunero gaurkotzen, eta asteak igaro daitezke berririk gabe.

Ia gehienetan, irratiari buruzko informazioa topatzen dugu, baita harremanetan jartzeko bideak ere azaltzen dira; historiaren aipamena eta programazio-parrillak osatzen dute edukien taula. Horretaz gainera, albisteak, irratsaioen eduki garrantzitsuen laburpenak edo aurrerapenak, erreportajeak, beste irratiakiko zein herri-elkartekiko loturak, txostenak eta beste dokumentu idatziak ere eskaintzen dituzte web gehienetan.

Ia guztiek uhinetatik emititzen duten programazioa *on-line* entzuteko aukera emateaz gain, grabaturiko artxiboak -ongi antolaturiko fonoteka kasu batzuetan- eskaintzen dituzte, bai irradiak berak emititutakoak zein beste irratietan (bertakoak zein nazioarteakoak) emandakoak, baina interesgarritzat jotzen dutenak, horretarako audioa trinkotzeko

Esan bezala, idatzizko artikulak zein irudiak ere topa ditzakegu web orrialde horietan. Irratsaioetan agerturiko gaiekin edo gaurkotasunarekin lotutakoak izaten dira agertzen diren berriak, eta blog itxura duen orrialde batean agertzen dira. Irratiako erdian, entzuleek berrien eta iritzien inguruko iruzkinak egin ditzakete. Beraz, entzunezko albisteez eta edukiez gain, blog informatiboa eskaintzen dute irradi askok. Santurtziko *Pititako* Irratiaren kasua aipatzekoa da; uhinen bidezko programazioaren jarraitutasuna bermatu ezinean, blogean metatu zituzten energiak bultzatzaileek, eta *Pititako Informatzen* izeneko blog (kontra)informatiboa egiten dute, irratiaren emisioak bertan behera utzita.

Pausu bat gehiago ematera batzuk ere ausartu dira, eta idatzizko edukiak ez ezik, audioak ere eskaintzen dituzte. Erraza da gaur egun edonork podcast bat egitea, baita merkea ere. Erabilztaile mailako jakintza edo trebakuntza minimoak izanda, posible da mp3 artxiboak igotzea web-era, eta podcast plataforma bat erabiliz (PodBean, Podomatic edo anztekorik) audioblog bat sortzea. Podcast baten abantailak nabariak dira, bereziki harpidetzaren bidez, entzuleak eduki berriak daudela ezagutu dezake web orrialdera jo gabe.

Interneten bertan aurki daitezkeen sistemak erabilia. Bi kasutan -*Eguzki* eta *Busti*-, bideoak ere eskaintzen dituzte, *Youtube* plataformak eskaintako dohako baliabideak erabilia. Ikus-entzunezko artxiboak erraz sartu ahal diren arren, horren ekoizpena ez da audioena bezain sinplea eta hori izan daiteke ez erabiltzearen arrazoi nagusia.

Irrati bakar batek, *Info 7*-k, eskaintzen die entzuleei haien podcast edo soinu-artxiboak bidaltzeko aukera. Esan beharra dago, oso erraza litzatekeela aukera hori zabaltzea, esan dugun moduan, Interneten bertan erraza da horretarako baliabide teknologikoak topatzea eta. Gehienetan, berriz, e-posta da entzuleen eta irriaren arteko harremanak bideratzeko bide erabiliena, eta iruzkinak onartzen dituzten artean, gehienetan horiek libreki jar daitezke, moderatzailezik ez dagoela.

Partaidetasunerako bide berriak jorratzearenaz gain, beste puntu batean ere ahulezia da nabari euskal irrati askeetan. Blog batzuk ez dira egunero elikatzen, eta behin baino gehiagotan bisitaturiko orrialdearen edukiak ez daude gaurkotuta. Horren arrazoi nagusia giza-baliabideen eza liteke, irrati askeen eta fanzinen mugimendua krisian sartu zuen faktore berbera. Gaur egun, aldiz, arazo hori gainditzeko bideak badaude, bereziki audioari dagokionez, emisioa automatizatzen duten sistemak erabilia, zeinetan etengabeko musika-emanaldiak programa daitezkeen.

Irrati askok ere ekoizten dituzten produktuak -kamisetak, liburuak, diskoak...- saltzeko guneak eskaintzen dituzten haien webgunetan, baita beste erakunde alternatiboan ere (edo liburudenda edo ekoiztetxe alternatiboekiko linkak). Era berean, bazkide izateko bidea azaltzen dute. Modu honetan, irriaren zein atzetik duen kolektiboaren finantzabideak lortzen saiatzen dira.

Euskal irratia askeak Interneten

IRRATIA	Web helbidea	Idatzizko informazioa eta irudiak	Zuzeneko emisioa	Fonoteka	Bideoak	Iruzkinak egin edo foroetan parte hartzeko aukera
Antxeta (Hendaia)	www.antxetairratia.com	BAI	BAI	EZ	EZ	EZ
Arraio (Zarautz)	www.arraio.net	BAI	BAI	BAI	EZ	BAI
Arrakala (Lekeitio)	www.geocities.com/heartland/pod/5468/2.htm	BAI	EZ	EZ	EZ	EZ
Beleixe (Ultzama)	www.beleixe.com	BAI	EZ	EZ	EZ	EZ
Bilbo Hiria (Bilbao)	www.bilbohiria.com	BAI	BAI	BAI	EZ	BAI
Busti Irratia (Gernika)	www.bustirratia.info/www/portada.php	BAI	BAI	BAI	BAI	BAI
Eguzki (Iruña)	www.eguzki.net	BAI	BAI	BAI	BAI	BAI
Esan Erran (Basaburua)	www.esanerran.com	EZ	EZ	EZ	EZ	EZ
Euskalerrria (Iruñea)	www.euskalerrriairratia.com	BAI	EZ	BAI	EZ	EZ
Eztanda (Iturmendi)	www.eztanda.com	BAI	EZ	BAI	EZ	BAI
Garraxi (Altsasu)	www.sindominio.net/garraxi/	BAI	EZ	BAI	EZ	BAI
Gure Irratia (Baiona)	www.gureirratia.com	EZ	BAI	EZ	EZ	EZ
Hala Bedi (Gasteiz)	www.halabedi.org	BAI	BAI	BAI	EZ	BAI
Info7	www.info7.com	EZ	BAI	BAI	EZ	EZ
Irola Irala (Bilbao)	www.sindominio.net/irola	BAI	BAI	BAI	EZ	EZ
Irratia.com	www.irratia.com	BAI	BAI	BAI	EZ	BAI
Irulegi (Irulegi)	www.irulegikoirratia.com	BAI	BAI	EZ	EZ	EZ
Kaka Flash (Azpeitia)	EZ DAUKA	---	---	---	---	---
Karrape (Leitza)	www.karrape.com	BAI	EZ	EZ	EZ	EZ
Koska (Getxo)	www.koskairratia.com	BAI	BAI	EZ	EZ	EZ
Matrailako (Eibar)	http://eibar.org/blogak/matrailako	BAI	EZ	EZ	EZ	BAI
Molotoff (Hernani)	www.molotoffirratia.com	BAI	EZ	EZ	EZ	EZ
Oiartzun Irratia	http://www.oiartzunirratia.org	BAI	BAI	EZ	EZ	EZ
Radixu (Ondarroa)	EZ DAUKA	---	---	---	---	---
Tas-Tas (Bilbao)	http://tas-tas.org	BAI	BAI	BAI	EZ	EZ
Ttan-Ttakun (Donostia)	www.ttantakun.com	BAI	EZ	EZ	EZ	BAI
Txapa (Bergara)	www.txapairratia.org	BAI	BAI	EZ	EZ	EZ
Txolarre (Tolosa)	http://213.195.77.68/	BAI	BAI	BAI	EZ	EZ
Xiberoko Boza (Zuberoa)	www.xiberokobotza.com	BAI	BAI	BAI	EZ	EZ
Xorroxin (Elizondo)	http://www.xorroxin.org	BAI	BAI	BAI	EZ	BAI
Uhinak (Amurrio)	www.uhinak.net	BAI	BAI	EZ	EZ	BAI
Zazpiki (Elgoibar)	EZ DAUKA	---	---	---	---	---
Zintzilik (Errenteria)	www.zintzilik.net	EZ	BAI	EZ	EZ	BAI

Sarean bat eginez

Hasieratik oso argi izan zuten irratiek mugimendu bat osatzen zutel, sare bat, hedabide handien monopolioaren aurka batasuna behar zutela. 1985ean, Zarautzen egindako topaketa batean, Euskal Herriko Irrati Askeen Koordinakundea sortu zuten bildutako irratiek itxierei eta konfiskazioei aurre egiteko eta kontrainformazio-sarea osatzeko. Beste asanblada batean, 1987an, Euban, agenzia bat sortzeko beharra aurreikusi zuten, nahiz eta gero, ideia Hala Bedi-k eta Resistek burutu zuten. Horietaz gainera, informazio-trukaketa zein emisio bateratuak ere izan ziren koordinadora horren helburu batzuk. Batasunaren bide horretatik jarraitu zuten, arrakasta eta porrot batzuk izanda, 2001ean Arrosan bildutako hogeita hamar irratik⁶ ekoizpen zentru bat sortzea erabaki zuten arte.

Internetez baliatzea pentsatu zuten hasieratik, eta sarea erabili bai elkarren berri izateko zein informazioak eta artxiiboak elkarri trukatzeko. Lau ziren aurreikusitako zerbitzuak: 1) albistegiak eskaintzen zuten irratien arteko korteak trukatzeko; 2) goizeko magazin bat ekoiztea nahi zuten irradi guztiek zuzenean emiti zezaten; 3) soinu-artxiiboak Interneten jarri, entzuleek zein gainerako irratietako langileek har zitzaten eta 4) deialdi edo gertaera berezi batzuetan, bateraturiko emisioak eskaintze... Horretaz gainera, zerbitzaile baten bidez fonoteka bat partekatzea izan zen aurreikusitako beste zerbitzu bat. Hori posible izateko, irradi guztiek digitalizazio prozesu bati ekin behar zioten, eta baita Interneten bidezko konexio ona izan.

Arrosa sarearen webgunea

Asmo guztiak bete ez diren arren, Arrosa egitasmoa gauzatu da eta irradi askeen bilgune eta koordinazio-lekua izateaz gainera, hainbat xede betetzea lortu dira. Alde batetik, badu webgune propioa <http://bitakora.arrosasarea.org/>, zeinetan, parte hartzen duten irratien berri izan

⁶ Bildutako irratien artean, askeak, elkartekoak, udalekoak eta komertzialak ere. Gutierrez Paz, A. Euskal Irratigintzaren Historia; Bilbao, UEU (161-162).

dezakegun, baita klik batean horien webgunean sartu ere. Bitakora edo blog baten itxura duen webgunean ere, irratietatik bidalitako informazioak –idatzizkoak zein ikus-entzunezkoak- ere jaso ahal ditu entzule-irakurleak.

Horretaz gainera, irratien artean irratsaioak trukatzeko Arrosakoek; besteak beste, *Gaztesareak* ekoizten duen *Irauli Uhinak* edo *Hala Bedik* ekoizten duen *Salta la Olla* magazina. Horietaz gain, emanaldi bateratuak ere egiten dituzte, horretarako Interneten bidezko konexioa erabiliz. Esaterako, *Info 7*-k Internetetik emititzen duen *Kalegorria* goizeko magazina zuzenean entzun daiteke irradi aske askoren bidez FM-n. Era honetan, Urruñatik (Frantziar estatutik) *on-line* emititzen duen irradi honen irratsaioa Hego Euskal Herrian entzun daiteke uhinen bidez, eta honela hasieratik emisora horrek bilaturiko xede bat betetzen da partzialki bada ere: euskal dialean egotea, alegia.

Nafarroan, euskaraz emititzen duten irratiek ere sare bat osatzeko asmoa dute, eta 2006an sortu zuten webgune propioa zuen NIES⁷ plataforman. Euskaraz emititzen duten sei irradi nafarren web-orrialdeak dauden arren, praktikan webgunea inaktiboa dago, eta informazio gutxi aurki daiteke bertan. Diru-laguntzarik gabe, une honetan kolokan dago irradi txiki horien etorkizuna eta, beraz, sarearena.

NIES sarearen webgunea

Euskal irratien arteko elkarlanerako guneak osatzeaz gain, Internetek ere mundu osorako lehioa eskaintzen die irratiei eta, horrekin batera irradi askeen eta komunitarioen sare birtualak osatzeko aukera, haien artean AMARC⁸, seguru aski ezagunetarikoa bat. Harremanetarako gune horiei esker, soinu-artxiiboak, informazioak eta beste motako baliabideak ere trukatu ahal dituzte

⁷ NIES: Nafarroako Irrati Euskaldunen Sarea.

⁸ Asociación Mundial de Radios Comunitarias.

komunikabideek, baita haien mezuak zabaldu er.

Ondorioak

Irrati askeen weblogak eta webguneak aztertu eta gero, esan dezakegu hauek 1980ko hamarkadan fanzinek zituzten funtzio batzuk betetzen dituztela:

- Haiek bezalaxe, idatziko informazioen artean, irrati-parrilak (programazioak) topa ditzakegu azterturiko webgunetan, baita irratsaio batzueki buruzko azalpenak ere.
- Horretaz gainera, irratiien zein horietan parte hartzen duten hainbat giza-kolektiboen mezuak ere topatzen ditugu blogetan, baita txostenak, dokumentuak..., lehen eskuz egindako aldizkarietan eskaintzen zirenak.
- Fanzinen grafismoa eta irudiak ere aurkitzen ditugu irratiien webgunetan, nahiz eta hauetan maketazioa eta aurkezpena ez da hain kaotikoa.
- Fanzinak eta irratiak ez bezalaxe, multimedia guneak dira gaur egun irrati askeen webguneak, eta idatziko informazioaz gain, irudiak, soinuak eta bideoak eskaintzeko aukera dute, gutxik baliabide horiek guztiak erabili arren.
- Era berean, entzuleen eta irratiien arteko komunikazioa errazten den arren, oraindik ez dira aukera guztiak jorratzen, eta bide tradizionalak (posta eta telefonoa) e-postak ordezkatu dituela esan genezake.
- Beste aldetik, eta komunikabide askok erdi-profesionalizatzearen aldeko apostua egin duten arren, gaurko irratiak badute hasierako arazo berbera, baliabideen falta alegia. Horrek dakartzen arazoak dira, alde batetik, edukiak gaurkotzeko eta sakontzekoak, nahiz eta horretan teknologia berriek lagundu, bereziki presentziari dagokionez (adibidez, emisio automatizatuaren bidez).
- Azkenik, Internetek eskaintzen dituen abantailen artean, elkarlanerako guneak sortzea da nagusietako bat, eta bide horretatik jo dute euskal irrati askeek, esparru komunikatibo alternatibo bat jorratzeko helburuz.

4. Bibliografía:

- Amezaga Albizu, Josu (2005). Herri kultura: Euskal Kultura eta Kultura popularrrak. [linean]. Bilbo, UEU, [http:// www.inguma.org/tesiak/Amezaga_Albizu_1994.pdf](http://www.inguma.org/tesiak/Amezaga_Albizu_1994.pdf) (Kontsulta: 2009-Otsailak-1).
- Castells, M. (2001) La Galaxia Internet. Areté. Madril.
- Castells, M. (2006) “Emergente des «médias de masse individuels». Le Monde diplomatique. Agosto 2006, (pág. 16-17), in www.monde-diplomatique.fr/ (Kontsulta: 2007-12-20).
- Cebrián Herreros, M. (2001) La radio en la convergencia multimedia. Gedisa, Barcelona.
- Gaztesarea (2006): “Gaztesarea proyecto comunicativo”. *Foro Internacional sobre Comunicación e Xuventude*.
- Gutierrez Paz, A. (2002) Euskal irratigintzaren historia. UEU; Bilbao.
- (2003): “Irratiak eta Internet bat eginda hedabide erraldoien aurrean” Uztaro, nº 46, Edt. UEU. Bilbao (55-66).
- (2003): “Las nuevas tecnologías e Internet al servicio de un modelo radiofónico alternativo”. LOPEZ VIDALES, Nereida y PEÑAFIEL, Carmen (argt.): El Impacto de las nuevas tecnologías en la producción audiovisual del siglo XXI. Fragua, Madril, (103-116).
- Egia, Carlos eta Bayon, Javier (1997): Alternativas de comunicación escrita en Euskal Herria. Contrainformación. Likiniano Elkarte, Bilbao.
- Jáuregui, Irantzu (2004). “Arrosa: irratien elkarlanerako sortua”. Euskarazko I. Kongresua, 2004ko azaroa.
- López García, Xosé y Neira Cruz, Xosé (2000): “Los medios locales ante los desafíos de la red”. Ambitos, Revista Andaluza de Comunicación nº 3, Universidad de Sevilla, 2000.
- López Vigil, J. I. (1997): Manual urgente para radialistas apasionados. Quito, Perú. En www.radialistas.net/manual.php
- Martínez Díaz de Zugazua, Ch. “Fancines, prensa alternativa, y otras publicaciones underground de la Fundación Sancho el Sabio”, *Documentación y bibliografía* (163-178); <http://www.fsancho-sabio.es/>
- Rodero Antón, Emma: “La radio en Internet: El reclamo de un nuevo producto radiofónico diseñado para la red”.